

Національне агентство з питань запобігання корупції

**ЗВІТ
про діяльність
Національного агентства
з питань запобігання корупції
за 2021 рік**

15 квітня 2021 року

ЗМІСТ

Звернення Голови НАЗК.....	3
Вступ.....	4
I. Загальна інформація.....	5
1.2. Місія / візія Національного агентства.....	5
1.3. Таймлайн – рік очима НАЗК.....	5
1.4. Показники ефективності.....	6
II. Антикорупційна політика.....	8
2.1. Антикорупційна стратегія	8
2.2. Нормопроектувальна діяльність	8
2.3. Соціологічне дослідження	10
2.4. Міжнародне співробітництво.....	11
III. Аналіз корупційних ризиків, контроль за виконанням антикорупційних програм та перевірки.....	12
3.1. Оцінка корупційних ризиків.....	12
3.2. Антикорупційні програми.....	13
IV. Уповноважені підрозділи (уповноважені особи) з питань запобігання та виявлення корупції.....	14
V. Антикорупційна експертиза.....	17
VI. Викривачі корупції.....	18
VII. Антикорупційна просвіта.....	21
7.1. Офіс розбудови доброчесності.....	21
7.2. Антикорупційне навчання та просвітницькі заходи.....	21
VIII. Заходи фінансового контролю.....	24
IX. Врегулювання конфлікту інтересів.....	26
X. Запобігання політичній корупції.....	28
XI. Діяльність підрозділу внутрішнього контролю.....	31
XII. Цифрова трансформація	32
XIII. Організаційні характеристики.....	33
13.1. Штатний розпис.....	33
13.2. Кошторис НАЗК та його виконання.....	34

Звернення Голови НАЗК

Зараз ми всі переживаємо, без перебільшення історичні часи, коли вся Україна відбиває збройну агресію Російської Федерації (далі – РФ). В ці дні команда Національного агентства з питань запобігання корупції (далі – НАЗК) бере активну участь у війні на різних ділянках, та приближує нашу перемогу як на полі бою, так і активно включившись в нові процеси та досягнення нових цілей, поставлених перед нами, надійно тримаючи тил.

Утім, задля того, щоб досягати поставлених цілей в майбутньому, потрібно бачити, до чого привели попередні дії, бачити комплексну картину результатів прийнятих рішень та вжитих заходів.

Минулий 2021 рік був неймовірно продуктивним, адже нами було реалізовано низку ініціатив, які суттєво підвищили якість формування та ефективність реалізації антикорупційної політики України.

Так, командою НАЗК було оптимізовано підхід до подання звітності політичними партіями та їх перевірки. Запроваджено методологію визначення розміру (суми) внеску на підтримку політичної партії.

Змінено низку підходів у фінансовому контролі декларацій. Запроваджено новий вид «експрес перевірок», який зараз успішно використовується. Змінено форму декларації, повідомлень про відкриття валютного рахунку.

У взаємодії із представниками великого бізнесу, прийнято абсолютно нову типову антикорупційну програму юридичної особи, яка разом із оновленою методологією управління корупційними ризиками та порядком подання антикорупційних програм уже допомагає знизити корупцію у приватному секторі.

Закладено законодавчі та технічні основи для реалізації досить важливого проекту – порталу викривачів, реалізація якого виведе взаємодію держави із викривачами на абсолютно новий рівень.

І це далеко неповний перелік здобутків команди НАЗК у 2021 році.

Реалізація багатьох із важливих проектів, розпочатих у минулому році, продовжується і сьогодні.

Водночас, сьогодні в Україну увірвався ще більш небезпечний ворог ніж корупція – Росія.

Багато наших працівників сьогодні боронять Україну в складі Збройних сил України. Ми ж залишаємося їхнім надійним тилом та підтримкою. Робимо все від нас залежне, щоб наблизити нашу перемогу.

Нехай наші минулі успіхи стануть фундаментом наших подальших досягнень та здобутків. Разом до перемоги.

**Слава Збройним силам України!
Слава Україні!**

Вступ

Протягом 2021 року НАЗК продовжувало прикладати максимальні зусилля для боротьби з корупцією та сприяння формуванню доброчесності і нульової терпимості до корупції в державі та суспільстві, розвитку вільного від корупції бізнесу.

Водночас, на момент написання цього Звіту наша держава Україна, починаючи з 24 лютого 2022 року змушена давати відсіч країні агресору – РФ, яка продовжує здійснювати, посягання на цілісність та недоторканість нашої держави. А тому зусилля та вектор роботи команди НАЗК було змінено в напрямку досягнення перемоги України над агресором.

Попри це НАЗК продовжує максимально, наскільки це можливо в умовах воєнного стану, реалізовувати передбачені Законом України «Про запобігання корупції» завдання та функції.

Так, на виконання вимог ч. 5 ст. 14 Закону України «Про запобігання корупції» НАЗК підготувало Звіт про діяльність НАЗК за 2021 рік.

Зазначений Звіт складається з трьох частин, які є невід’ємними його складовими у контексті відображення всіх досягнутих показників діяльності НАЗК:

- перша частина передбачає візуалізацію основних показників та здобутків НАЗК за 2021 рік;
- друга частина – це Звіт самооцінка щодо ефективності діяльності НАЗК, згідно з критеріями, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 20 травня 2020 року № 458¹;
- третя частина – це Звіт про виконання Плану роботи НАЗК за 2021 рік².

¹ Режим доступу: <https://cutt.ly/FFd5oc0>

² Режим доступу: <https://cutt.ly/8Fd3Asp>

I. Загальна інформація

1.2. Місія / візія Національного агентства

Команда НАЗК – це чемпіони доброчесності. Злагоджена та проактивна команда, яка є лідером антикорупційного руху та прикладом ефективної державної інституції.

З початку трансформації працівники НАЗК пройшли шлях від «вартових доброчесності» до команди «чемпіонів доброчесності».

Команда НАЗК так само виконує функції та завдання, які покладено на НАЗК, але тепер займає більш проактивну позицію, та є ініціативною та залученою у інші процеси, пов'язані з діяльністю НАЗК, адже команда НАЗК є компетентною у системній протидії корупції.

НАЗК – це команда команд, у кожній з якої є своя важлива роль.

Місія НАЗК – побудувати доброчесну владу та справедливе суспільство.

1.3. Таймлайн – рік очима НАЗК

11 травня 2021 року введено у постійну (промислову) експлуатацію Єдиний державний реєстр звітності політичних партій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру (Реєстр POLITDATA);

15 червня Голова НАЗК Олександр Новіков представив на засіданні Комітету з питань антикорупційної політики проект Національної доповіді щодо реалізації засад антикорупційної політики у 2021 році;

05 жовтня 2021 року запуск першої цифрової платформи для уповноважених підрозділів із питань запобігання та виявлення корупції (антикорупційних уповноважених) – Антикорупційного порталу;

24 листопада 2021 року презентовано Портал «Приховані інтереси» який став першим діджитал інструментом, що допомагає знаходити можливі ризики в публічних службовців;

09 грудня НАЗК представило Стратегію формування нульової толерантності до корупції, яка покликана забезпечити просування доброчесної поведінки як норми в Україні;

31 грудня НАЗК виявлено порушень на понад 150 млн грн у 27 деклараціях за допомогою процедури автоматизованого контролю, що дозволяє завдяки діджитал-інструментам швидко виявити, чи вказав посадовець майно у декларації;

31 грудня НАЗК завершило повну перевірку 1043 декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. За рік у деклараціях посадовців виявлено понад 1,2 млрд грн недостовірних відомостей.

1.4. Показники ефективності

Законом України «Про запобігання корупції» (ч. 4 ст. 14) передбачено, що кожні два роки проводиться зовнішня незалежна оцінка ефективності діяльності НАЗК.

Критерії та методика такої оцінки визначено постановою Кабінету Міністрів України від 20.05.2020 № 458 «Про затвердження критеріїв та Методики проведення оцінювання ефективності діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції»¹.

Враховуючи те, що Уряд України призначив Олександра Новікова Головою НАЗК 15.01.2020, за результатами відкритого конкурсного відбору незалежною Конкурсною комісією з відбору на посаду Голови НАЗК строком на чотири роки (відповідно – 15.01.2022 спливає половина терміну його перебування на посаді), саме тому буде проведено таку оцінку.

НАЗК стане першим органом влади в Україні, у якому відбудеться подібна незалежна оцінка міжнародних експертів. Такий аудит – це можливість отримати незалежну оцінку роботи та впровадити нові міжнародні практики у своїй діяльності.

Відповідно до зазначеної вище постанови Кабінету Міністрів України оцінку проводить Комісія з проведення незалежної оцінки ефективності діяльності (далі – Комісія) у складі трьох осіб, які призначаються Кабінетом Міністрів України на підставі пропозицій донорів, які протягом останніх двох років до проведення оцінки надавали Україні міжнародну технічну допомогу у сфері запобігання і протидії корупції.

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.11.2021 № 1423² затверджено склад Комісії, відповідно до якої експертами для проведення незалежної оцінки НАЗК визначено:

- Джозефа Генглофа (США);
- Діану Курпнієце (Латвія);
- Лауру Стефан (Румунія).

НАЗК протягом 2021 року здійснювало моніторинг та періодичний аналіз стану досягнення критеріїв за різними напрямками діяльності агентства, на підставі яких Комісією буде здійснюватися оцінювання ефективності його діяльності.

¹ Режим доступу: <http://surl.li/bssne>

² Режим доступу: <http://surl.li/bssnl>

Результати діяльності НАЗК у 2021 році засвідчують про досягнення критеріїв, що визначають його ефективність в середньому на 98% за всіма напрямками діяльності.

Більш конкретні показники щодо досягнення критеріїв ефективності за конкретними сферами роботи НАЗК відображено на сайті НАЗК¹.

II. Антикорупційна політика

2.1. Антикорупційна стратегія

Протягом 2021 року НАЗК здійснювало всі необхідні заходи для сприяння прийняттю Верховною Радою України проекту Закону України «Про засади державної антикорупційної політики на 2020 – 2024 роки» (реєстр. № 4135 від 21.09.2020), яким передбачено затвердження Антикорупційної стратегії на 2020 – 2024 роки.

Зокрема, 16.03.2021 Комітет Верховної Ради України з питань антикорупційної політики завершив розгляд поправок до зазначеного законопроекту (загалом під час його підготовки до другого читання народними депутатами було подано понад 500 поправок). Враховано правки, якими передбачено, що законопроектом затверджується Державна антикорупційна стратегія на 2021 – 2025 роки.

За результатами розгляду Комітет Верховної Ради України з питань антикорупційної політики рекомендував Верховній Раді України прийняти вказаний законопроект у другому читанні та в цілому в редакції, викладеній у порівняльній таблиці, з урахуванням техніко-юридичного доопрацювання. 17.05.2021 надано таблицю поправок-2 до законопроекту.

Протягом 2021 року Верховна Рада України не розглянула законопроект у другому читанні.

НАЗК забезпечено комунікаційні заходи з метою сприяння прийняттю зазначеного Закону. Зокрема, створено та поширено інформаційні матеріали та забезпечено організацію конференції «Сім років антикорупційної реформи» спільно з Національним антикорупційним бюро України, Антикорупційною ініціативою ЄС та проектом Агентства США з міжнародного розвитку «Взаємодія», де піднімалося питання ухвалення Антикорупційної стратегії на 2021 – 2025 роки.

¹ Режим доступу : <https://cutt.ly/mFy0hCd>

2.2. Нормопроектувальна діяльність

Протягом звітного періоду НАЗК здійснювало роботу щодо підготовки 3-х законопроектів:

1) «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо удосконалення деяких антикорупційних механізмів»;

2) «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо удосконалення положень та процедур стосовно застосування адміністративної відповідальності за правопорушення пов'язані з корупцією»;

3) «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Закону України «Про Вищий антикорупційний суд» щодо вдосконалення процедури притягнення до відповідальності за адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, та деякі інші правопорушення», що спрямовані на уточнення переліку суб'єктів, на яких поширюється дія Закону, превентивних механізмів щодо сумісництва та суміщення, конфлікту інтересів, доповнення переліку відомостей, що зазначаються у декларації, зокрема інформацією про громадянство (підданство) іноземних держав, вдосконалення процедур, пов'язаних із поданням декларацій, здійсненням фінансового контролю та інших заходів, спрямованих на запобігання і протидію корупції.

Зазначені законопроекти станом на 31.12.2021 знаходились на стадії погодження із заінтересованими органами влади.

Крім того, НАЗК брало участь у підготовці таких пропозицій до проектів:

- Національної економічної стратегії на період до 2030 року (затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 179);

- Плану пріоритетних дій Уряду на 2021 рік у частині формування та реалізації Національним агентством антикорупційної політики (затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.03.2021 № 276);

- Програми діяльності Кабінету Міністрів України у частині формування та реалізації Національним агентством антикорупційної політики (на сьогодні триває робота над проектом);

- Плану пріоритетних дій Уряду на 2022 рік у частині формування та реалізації Національним агентством антикорупційної політики (на сьогодні триває робота над проектом).

За 2021 рік було продовжено ефективну співпрацю з Парламентом та Урядом у питаннях формування антикорупційної політики України, в межах якої НАЗК проявило законотворчу активність, зокрема:

- участь у засіданні Комітету Верховної Ради України з питань антикорупційної політики та висловлено ряд зауважень (які було враховано) до законопроекту № 5173 щодо удосконалення окремих аспектів декларування;

- участь у роботі Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування щодо законопроекту № 3029 стосовно державної реєстрації суб'єктів лобіювання в Україні (було рекомендовано відхилити цей законопроект);

- участь в установчому засіданні робочої групи з підготовки до другого читання законопроекту № 3515 щодо врегулювання питань формування прожиткового мінімуму та створення передумов для його підвищення;

- участь у засіданні Комітету Верховної Ради України з питань правової політики щодо законопроекту № 5253-1 щодо удосконалення правового регулювання фінансування діяльності політичних партій;

- участь у засіданні Комітету Верховної Ради України з питань антикорупційної політики щодо законопроекту № 6071 стосовно впровадження обов'язкового декларування іноземців-нерезидентів членів наглядових рад.

Також, протягом 2021 року було продовжено постійний моніторинг законопроектів, що можуть вплинути на державну антикорупційну політику чи стан корупції в Україні. Зокрема, протягом звітного періоду НАЗК опрацювало **83** проекти законодавчих актів і за результатами їх опрацювання підготувало **26** висновків (позицій) НАЗК щодо законопроектів, які стосуються формування або реалізації антикорупційної політики.

У звітному періоді було підготовлено та направлено на розгляд Уряду проект Національної доповіді щодо реалізації засад антикорупційної політики у 2020 році, яка була схвалена на засіданні Уряду 14 квітня 2021 року, та після відповідного доопрацювання надіслана НАЗК до Верховної Ради України.

15 червня Голова НАЗК Олександр Новіков представив на засіданні Комітету з питань антикорупційної політики проект Національної доповіді щодо реалізації засад антикорупційної політики у 2020 році.

2.3. Соціологічні дослідження

У III кварталі 2021 року НАЗК було проведено глибоке експертне опитування, результати якого стали концептуальним підґрунтям для оновлення Методики стандартного опитування щодо корупції в Україні.

Участь в опитуванні взяли **208** респондентів, у т.ч. близько **80** представників громадського експертного антикорупційного середовища (науковці, аналітики, незалежні експерти, представники громадських об'єднань, міжнародних організацій та ЗМІ). Завдяки аналізу поглядів фахових експертів, НАЗК виявило сфери державного управління, які потребують детального комплексного дослідження щодо рівня корупції та наявності в них корупційних практик.

У листопаді-грудні 2021 року компанією Info Sapiens на замовлення НАЗК за фінансової підтримки Антикорупційної Ініціативи Європейського Союзу в Україні (EUACI) організовано проведення репрезентативного соціологічного дослідження з опитування населення України та представників бізнесу за оновленою Методикою стандартного опитування щодо корупції в Україні¹.

Зазначене дослідження не тільки дозволило проаналізувати низку показників сприйняття та досвіду корупції в Україні у порівнянні з 2020 роком, а й дало можливість ідентифікувати основні проблеми і тенденції у сфері запобігання та протидії корупції в Україні, виявити найбільш корумповані сектори публічного управління та дослідити поширені корупційні практики на підставі реального досвіду респондентів.

Презентацію результатів вищезазначених соціологічних досліджень було заплановано провести на початку березня, проте цей захід став неможливим у зв'язку зі збройною агресією РФ проти України.

Варто відмітити також, що НАЗК враховує в своїй роботі результати соціологічних досліджень міжнародних неурядових організацій, дослідницьких соціологічних компаній та інститутів громадянського суспільства. В останні роки проведено значну кількість таких інформативних досліджень з використання різних за спрямованістю та охопленням видів соціологічних опитувань (як комплексних так і за окремими сферами) з питань моніторингу та оцінювання рівня корупції в Україні, її поширеності в публічних та приватних секторах, ставлення та досвіду громадян до корупції в повсякденному житті, стану реалізації антикорупційних заходів держави, оцінки ефективності діяльності антикорупційних інституцій.

2.4. Міжнародне співробітництво

2021 рік видався плідним для НАЗК у сфері міжнародної співпраці. Полегшення коронавірусних обмежень та високі темпи вакцинації у світі сприяли відновленню тісної співпраці НАЗК із іноземними партнерами. Впродовж року було організовано низку зустрічей із колегами з Вірменії та Узбекистану, представниками моніторингового комітету Парламентської Асамблеї Ради Європи, представниками Європейського Банку реконструкції та розвитку.

Голова НАЗК очолював делегацію України, яка брала участь у Конференції держав-учасниць Конвенції ООН проти корупції, під час якої були проведені зустрічі з керівниками антикорупційних органів та представниками урядів Франції, Італії, Сполучених Штатів Америки, Сінгапуру, Хорватії, Йорданії, Чилі, Сербії та деяких інших країн.

¹ Методика стандартного опитування щодо корупції в Україні, затверджена Наказом НАЗК від 30.12.2021 № 842.

Крім цього для приведення антикорупційного законодавства України до міжнародних стандартів запобігання та протидії корупції НАЗК здійснювалась координація виконання Україною міжнародних зобов'язань шляхом:

- збору інформації про стан виконання рекомендацій GRECO та підготовки Звіту-самооцінки України;
- участі у Пілотному 5-ому раунді моніторингу Стамбульського плану дій з боротьби проти корупції;
- збору інформації про стан виконання положень резолюцій Конференції держав-учасниць Конвенції ООН проти корупції.

В межах міжнародної співпраці протягом 2021 року НАЗК направило **130** запитів до компетентних органів іноземних держав та міжнародних організацій, в тому числі з метою проведення контролю та перевірки декларацій, моніторингу виконання законодавства щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, контролю за дотриманням обмежень антикорупційних обмежень.

III. Аналіз корупційних ризиків, контроль за виконанням антикорупційних програм та перевірки

3.1. Оцінка корупційних ризиків

Протягом року НАЗК здійснювало заходи щодо оцінки корупційних ризиків у діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій для виявлення та усунення найбільш поширених корупційних практик («схем»).

За результатами зазначеної оцінки було підготовлено аналітичні матеріали, які містять низку заходів щодо усунення найбільш поширених корупційних ризиків.

Зокрема, було проведено дослідження у таких сферах:

- *земельні відносини*: проведено комплексний аналіз земельних відносин та ідентифікувало найбільш поширені корупційні ризики. Результати дослідження викладені у звіті «Земельна корупція: Топ-30 корупційних ризиків та шляхи їх подолання»¹;

- *містобудування*: проведено комплексний аналіз процедури розробки та затвердження містобудівної документації з метою ідентифікації поширених корупційних ризиків та запропонувало заходи їх мінімізації для усунення надмірної дискреції та прогалін у законодавстві, які створюють умови для

¹ Режим доступу : <https://cutt.ly/uU6fZRw>

реалізації корупційних практик. Звіт «Корупційні ризики в системі контролю за розробкою та затвердженням містобудівної документації» розміщено на офіційному веб-сайті НАЗК¹;

- *оборонний комплекс*: проведено комплексний аналіз управління підприємствами ДК «Укроборонпром» та ідентифіковано найбільш поширені корупційні ризики, а також сформовано рекомендації для їх усунення «Топ-15 корупційних ризиків в управлінні підприємствами ДК «Укроборонпром» та шляхи їх подолання»²;

- *соціальна сфера*: проведено комплексний аналіз законодавства та окремих кейсів у сфері забезпечення осіб з інвалідністю технічними засобами реабілітації та ідентифіковано найбільш поширені корупційні ризики «Топ-10 корупційних схем забезпечення осіб з інвалідністю технічними засобами реабілітації»³.

3.2. Антикорупційні програми

Антикорупційна програма державного органу є стратегічним документом, адже саме вона визначає засади загальної відомчої політики щодо запобігання і протидії корупції та спрямована на управління корупційними ризиками у діяльності органу влади.

Упродовж року НАЗК проаналізувало **122** антикорупційні програми, видало **62** накази про їх погодження та **60** наказів про відмову в погодженні (непогодження) антикорупційної програми⁴.

НАЗК сприяло підвищенню якості антикорупційних програм не тільки за рахунок проведення процедури їх погодження, а й шляхом створення відповідного методичного базису.

Так, у базі знань НАЗК упродовж 2021 року були, серед іншого, розміщені методичні рекомендації⁵ щодо залучення зовнішніх стейкхолдерів до роботи з антикорупційними програмами органів влади, та стосовно моніторингу, оцінки виконання та періодичного перегляду антикорупційних програм органу влади.

Крім того, НАЗК розробило Типову антикорупційну програму юридичної особи відповідно до ст. 62 Закону України «Про запобігання корупції», яка затверджена наказом НАЗК від 10.12.2021 № 794/21, який 31.12.2021 за № 1702/37324 зареєстрований в Міністерстві юстиції України.

¹ Режим доступу : <https://cutt.ly/CU6f34b>

² Режим доступу : <https://cutt.ly/mU6bJQ>

³ Режим доступу : <https://cutt.ly/IU6gzw7>

⁴ Режим доступу : <https://cutt.ly/0U6aKXQ>.

⁵ Режим доступу : <https://cutt.ly/fD2atGT>

IV. Уповноважені підрозділи (уповноважені особи) з питань запобігання та виявлення корупції

Протягом звітнього періоду НАЗК здійснювало активну роботу, спрямовану на покращення взаємодії з уповноваженими підрозділами (уповноваженими особами) з питань запобігання та виявлення корупції.

Зокрема, НАЗК розробило та розмістило на своєму офіційному веб-сайті серію алгоритмічних роз'яснень, інфографіків, відеоінструкцій щодо діяльності уповноважених осіб з питань запобігання та виявлення корупції¹.

Крім того, НАЗК підготувало та опублікувало роз'яснення від 06.07.2021 № 8 «Щодо окремих питань надання НАЗК згоди на звільнення керівника уповноваженого підрозділу (уповноваженої особи) державного органу, юрисдикція якого поширюється на всю територію України»².

Одним із найвагоміших здобутків, який дозволить покращити антикорупційні заходи, є запуск першої цифрової платформи для уповноважених підрозділів із питань запобігання та виявлення корупції (антикорупційних уповноважених) – Антикорупційного порталу, презентація якого відбулася 05.10.2021.

Основними перевагами цього порталу є те, що:

- на ньому вперше зібрано веб-бібліотеку корупційних ризиків у діяльності органів влади;
- він дає змогу громадянськості та журналістам контролювати, чи уникає орган влади цих корупційних ризиків у своїй діяльності, зокрема шляхом перегляду інформації про антикорупційні програми та стан їх виконання;
- на ньому можна буде знайти ресурси для онлайн-навчання, розбудови професійної мережі антикорупційних уповноважених, а також оцінювання ефективності тих чи інших антикорупційних заходів.

У 2021 року розпочато **21** (із **21** запланованих) перевірок організації роботи із запобігання і виявлення корупції (План проведення перевірок НАЗК перевірок організації роботи із запобігання та виявлення корупції на 2021 рік, погоджений Головою НАЗК 03.03.2021). Станом на 31.12.2021 із них завершено **17** перевірок, **4** перевірки на стадії проведення.

Також проведено **1** позапланову перевірку за результатами розгляду повідомлення про вчинення численних порушень вимог Закону України «Про запобігання корупції» в Чортківській міській раді Тернопільської області.

За результатами проведених перевірок складено акти перевірок, а також підготовлено та внесено керівникам об'єктів перевірок приписи НАЗК щодо

¹ Режим доступу: <https://cutt.ly/smRWx01>, <https://cutt.ly/HO1kD82>, <https://cutt.ly/IEImcaA>, <https://cutt.ly/RbKsF7Z>; Режим доступу: <https://cutt.ly/KEImm9S>, <https://cutt.ly/OEImTts>, <https://cutt.ly/KEImPPE>, <https://cutt.ly/iElmG7f>, <https://cutt.ly/YElmCky>, <https://cutt.ly/AbKsLyy>; <http://surl.li/bbnvx>, <https://cutt.ly/MbKsXJU>

² Режим доступу: <http://surl.li/bbnvx>

усунення виявлених порушень, проведення службових розслідувань та притягнення винних осіб до відповідальності.

Протягом 2021 року проведено **43** тренінги, зокрема:

- для комісій з оцінки корупційних ризиків у державних органах;
- для директорату, що координує роботу місцевих державних адміністрацій;
- для керівників місцевих державних адміністрацій; для антикорупційних уповноважених.

Розроблено та впроваджено 3 програми підвищення кваліфікації:

- «Практика організації роботи із запобігання та виявлення корупції антикорупційними уповноваженими»;
- «Організація роботи з викривачами корупції у державному органі»;
- «Організація роботи уповноваженого з декларування у державному органі».

Значну кількість розробок для антикорупційних уповноважених НАЗК започаткувало в співпраці з партнерами: Національним агентством із питань державної служби, Українською школою урядування, YouControl, Проектом USAID «Взаємодія», Програмою ООН із відновлення та розбудови миру, Професійною асоціацією корпоративного управління, Всеукраїнською Мережею Добročесності та Комплаєнсу (UNIC), Міждисциплінарним науково-освітнім центром протидії корупції в Україні (ACREC), Асоціацією юридичних клінік України.

Розроблено серію тренінгів щодо візування проектів актів організації публічного сектору антикорупційними уповноваженими (у співпраці з Львівським регуляторним хабом в межах проекту «Економічний добробут громад через регуляторну та антикорупційну експертизу місцевих рішень», що реалізовується за підтримки Антикорупційної ініціативи ЄС). Розроблено дводенний спеціалізований тренінг для антикорупційних уповноважених «Запобігання корупції в органах місцевого самоврядування» (за підтримки USAID в рамках проекту «Підтримка організацій-лідерів у протидії корупції в Україні «Взаємодія»).

Розроблено триденний тренінг «Функціональні напрями роботи уповноваженого з питань запобігання та виявлення корупції. Поглиблений тренінг» (за підтримки Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй в Україні, в межах Програми ООН із відновлення та розбудови миру у межах компоненту «Місьцеве самоврядування та реформа з децентралізації влади» та за фінансування Європейського Союзу).

Упродовж IV кварталу 2021 року співпрацювали з Українською школою урядування в частині проведення навчання для уповноважених осіб з питань запобігання та виявлення корупції в органах державної влади та місцевого самоврядування за загальною короткостроковою програмою підвищення кваліфікації «Практика організації роботи із запобігання та виявлення корупції антикорупційними уповноваженими», підготовлено і проведено курс «Організація роботи з декларування у державному органі».

Також представники НАЗК були залучені до програми підвищення кваліфікації голів районних державних адміністрацій за темою «Роль керівника у запобіганні корупції на районному рівні. Загалом у навчаннях взяли участь понад 3200 учасників.

Анонсовано запуск базового онлайн-курсу «Антикорупційний уповноважений», який стартуватиме з 2022 року на Антикорупційному порталі НАЗК.

Крім того, НАЗК розробило Професійний стандарт «Уповноваженого з антикорупційної діяльності», який чітко визначає основні трудові функції антикорупційного уповноваженого; встановлює єдині вимоги до його загальних та професійних компетентностей; урегульовує умови праці, знань, умінь та навичок уповноваженого¹.

V. Антикорупційна експертиза

Відповідно до ст. 55 Закону України «Про запобігання корупції», починаючи із січня 2021 року, НАЗК згідно з § 37-2 Регламенту Кабінету Міністрів України проводить експертизу проектів нормативно-правових актів (НПА), внесених на розгляд Кабінету Міністрів України, відповідно до Методології проведення антикорупційної експертизи НАЗК, затвердженої наказом НАЗК від 20.10.2020 № 470/20.

Проекти актів на антикорупційну експертизу відбираються за результатами моніторингу.

За період 2021 року проведено моніторинг **3950** проектів НПА, внесених на розгляд Кабінету Міністрів України та Верховної Ради України. У **100** з них виявлено ознаки корупціогенних факторів. Щодо зазначених проектів НПА проведено антикорупційну експертизу, за результатами якої НАЗК підготовлено висновки, які направлено розробникам, Кабінету Міністрів України, профільним комітетам Верховної Ради України відповідно. Серед них: **55** проектів законів та **44** проекти актів Кабінету Міністрів України, **1** проект акта Президента України

Висновки антикорупційних експертиз щодо проектів НПА розміщено на офіційному веб-сайті НАЗК².

До роботи з підготовки висновків антикорупційної експертизи впроваджено підхід надання рекомендацій з усунення корупціогенних факторів. Під час регулярної комунікації НАЗК демонструє індекс врахування наданих рекомендацій за результатами експертизи. Приклад комунікації з таким аналізом розміщено на сайті НАЗК³. Зокрема, за I квартал 2021 року

¹ Режим доступу: <https://cutt.ly/1FwqZrk>

² Режим доступу: <https://cutt.ly/zQcOJeA>

³ Режим доступу: <https://cutt.ly/PQIkYEz>

враховано 85% рекомендацій НАЗК до проектів Законів України та постанов Кабінету Міністрів України.

VI. Викривачі корупції

Взаємодія з викривачами є однією із пріоритетних сфер діяльності НАЗК. За 2021 рік було досягнуто вагомих результатів у розбудові та укріпленні цього напрямку.

01.06.2021 Верховна Рада України прийняла Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо упорядкування окремих питань захисту викривачів», яким передбачено створення Єдиного порталу повідомлень викривачів (далі – Портал) і визначено відповідальним за його адміністрування НАЗК. У зв'язку з цим НАЗК відновило співпрацю з Проектом «Підтримка організацій-лідерів у протидії корупції в Україні «Взаємодія» щодо створення Порталу. На цей час вживаються заходи щодо створення Порталу.

Юридичні особи матимуть свій кабінет на порталі, який і буде внутрішнім каналом для повідомлень викривачів. Портал забезпечить високі стандарти захисту інформації, яка отримується від викривачів, зменшить ризики несанкціонованого доступу до повідомлень викривачів, зробить подання повідомлення про корупцію зручним, комфортним для викривача і забезпечить подання більш «якісних» повідомлень. І дуже важливо, що портал зекономить кошти державних органів та юридичних осіб.

Станом на кінець 2021 року завершено два етапи (з п'яти) та тривають роботи за третім етапом – створення інформаційно-телекомунікаційної системи «Єдиний портал повідомлень викривачів».

Крім того, з метою забезпечення однакового застосування положень Закону України «Про запобігання корупції у сфері захисту викривачів НАЗК протягом 2021 року розробило та опублікувало на офіційному веб-сайті такі роз'яснення:

- від 24.02.2021 № 3 «Щодо механізмів заохочення та формування культури повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції»¹;

- від 24.02.2021 № 4 «Щодо забезпечення права викривача на конфіденційність та анонімність»²;

- від 18.06.2021 № 6 «Щодо забезпечення права викривача на отримання інформації»³.

¹ Режим доступу: <http://surl.li/yylc>

² Режим доступу: <http://surl.li/bstmх>

³ Режим доступу: <http://surl.li/bstnd>

НАЗК у співпраці з Мінцифри та за підтримки Проекту «Підтримка організацій-лідерів у протидії корупції в Україні «Взаємодія» (SACCI), який впроваджується за фінансової підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID), розроблено та презентовано навчальний курс «Викривач у законі»¹.

Навчальний курс допоможе глядачам дізнатися:

- хто такий викривач, які в нього права та гарантії захисту згідно із законом;

- що таке корупція, як вона впливає на життя кожного громадянина, державу та суспільство загалом;

- що має бути зазначено в повідомленні про можливі факти корупції, яке подає викривач;

- до якого органу потрібно подавати повідомлення про корупцію;

- як подавати повідомлення про корупцію через сайти державних органів.

Крім того, за заявами викривачів НАЗК проводить перевірки дотримання законодавства з питань захисту викривачів. У випадку встановлення порушення прав викривача НАЗК вносить припис з вимогою усунення порушень та відновлення прав викривача, притягнення до відповідальності винних осіб.

Станом на 31.12.2021. НАЗК внесло **2** приписи (з них **1** – про проведення службового розслідування, **1** – про усунення порушень та поновлення прав викривача) ДП «НАЕК «Енергоатом», Прем'єр-міністру України. На виконання приписів проведено службові розслідування та поновлено порушені права викривачів.

Відповідно до ч. 3 ст. 49 Кодексу адміністративного судочинства України та ч. 2 ст. 53 Цивільного процесуального кодексу України НАЗК залучається як третя особа, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні викривачів. За 2021 рік НАЗК здійснювало супровід **98** судових справ за участі викривачів. **63** судові справи відкрито з початку 2020 року, по **21** справі прийнято рішення на користь викривачів. Переважна більшість вказаних справ є справами за позовами викривачів стосовно порушення їхніх трудових прав, при цьому позивачі є викривачами, але не встановлено причинно-наслідкового зв'язку між здійсненими повідомленнями та порушенням їхніх трудових прав.

Крім того, НАЗК подало **5** заяв про вступ у справи, провадження в яких відкрито за позовами викривачів, які було задоволено.

Також, відповідно до п. 111-1 ч. 1 ст. 12 Закону України «Про запобігання корупції» НАЗК має право ініціювати проведення службового розслідування, вжиття заходів щодо притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, надсилати до інших спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції матеріали, що свідчать про факти таких правопорушень. У зв'язку з цим НАЗК по **2** фактах можливого порушення права викривача на конфіденційність та анонімність

¹ Режим доступу: <https://cutt.ly/cIUQqMD>

надіслало листи до органів Національної поліції для проведення службового розслідування.

Відповідно до п. 9 ч. 1 ст. 11 Закону України «Про запобігання корупції» НАЗК забезпечує ведення і наповнення даними Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення (далі – ІТС ЄДРОК), а також його оновлення.

Протягом 2021 року НАЗК опрацьовано **18 912** судових рішень, що надійшли від Державної судової адміністрації.

За результатами опрацювання судових рішень та матеріалів щодо притягнення осіб до дисциплінарної відповідальності до ІТС ЄДРОК внесено **7 233** записи щодо осіб, яких притягнуто до відповідальності, із них:

- до кримінальної відповідальності – **1403** особи;
- до адміністративної відповідальності – **5609** осіб;
- до дисциплінарної відповідальності – **221** особу.

VII. Антикорупційна просвіта

7.1. Офіс доброчесності

Управління просвітницької роботи та навчальних програм (далі – Управління) відповідає за просвітницьку та навчальну діяльність НАЗК. Основним завданням просвітницької діяльності є формування негативного ставлення до корупції у громадян та проведення навчальної роботи для державних службовців, працівників державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим та посадових осіб місцевого самоврядування з питань, пов'язаних із запобіганням корупції.

Для комунікації назовні та реалізації проектів, Управління позиціонує себе як Офіс доброчесності¹, який розпочав своє функціонування після «перезавантаження» у 2020 році. Головна мета якого – через навчання розкрити складні теми у доступній для громадян формі та запобігти можливим порушенням законодавства.

Одним із вагомих досягнень Офісу розбудови доброчесності є відновлення Школи доброчесності НАЗК у квітні 2021 року.

Так, зокрема, за звітний період проведено дві Школи доброчесності НАЗК для громадських активістів, кожна з яких складалась з 3 модулів.

На першу Школу доброчесності НАЗК було зареєстровано понад **550** осіб. До участі у другому модулі було відібрано **110** осіб.

¹ Режим доступу: <https://www.facebook.com/prosvita.nazk/>

До участі у другій школі було зареєстровано **370** учасників: **140** отримали сертифікат слухача, **88** учасників було відібрано на другий модуль, **39** учасників отримали сертифікат про успішне завершення всіх трьох модулів.

7.2. Антикорупційне навчання та просвітницькі заходи

В рамках навчального компоненту Управління подає інформацію про антикорупційне законодавство в зрозумілій формі до публічних службовців.

Також Управління відповідає взаємодію з громадянським суспільством для успішної реалізації антикорупційних ініціатив.

Зокрема, протягом 2021 року Управлінням було:

- розроблено та запущено на платформі масових відкритих онлайн-курсів «Прометеус» онлайн-курс «Просто про е-декларування»¹, у якому зареєстровано понад 21 тисяча користувачів;

- проведено **22** тренінги з питань декларування для 1240 осіб, серед яких – антикорупційні уповноважені, високопосадовці та працівники публічної служби, а також радники програми «U-LEAD з Європою»;

- проведено **15** тренінгів з питань конфлікту інтересів для 1770 осіб, серед яких – високопосадовці та працівники публічної служби, радники програми «U-LEAD з Європою», які консультуватимуть представників об'єднаних територіальних громад і посадових осіб місцевого самоврядування;

- розроблено та запущено на платформі Prometheus онлайн-курс «Зрозуміло про конфлікт інтересів»². Загальна кількість користувачів на курсі – 3325;

- розроблено та запущено онлайн-курс «POLITDATA: е-звітування політичних партій», який доступний на платформі EdEra³. Загальна кількість користувачів – понад 250;

- проведено 2 тренінги на теми «Звітування політичних партій» та «Зовнішній аудит фінансової діяльності політичних партій».

Крім того, в напрямі формування нетерпимості до корупції серед населення та просування стратегій доброчесної поведінки було запущено проекти «Прозора школа» та «Прозорі університети», які мають на меті інтеграцію освіти про доброчесність до формальної освіти та підвищення прозорості навчального середовища. Зокрема в рамках реалізації проекту «Прозора школа» Управління організувало Тиждень доброчесності, що був підтриманий у 1451 школі, участь в якому взяли 4248 вчителів (29.11 – 03.12.2021).

Розроблено та запущено онлайн-курс «Прозора школа: як побудувати доброчесне середовище», на який станом на 22.12.2021 зареєструвалися

¹ Режим доступу: <https://cutt.ly/9YHlpJA>

² Режим доступу: <https://cutt.ly/JYHvxD>

³ Режим доступу: <https://cutt.ly/nYHv8tk>

1894 вчителі та уже отримав сертифікат про успішне завершення курсу 661 вчитель.

Також, Управлінням протягом звітного періоду здійснювались заходи щодо підготовки допоміжних матеріалів та публікацій, з найбільш поширених питань, а саме:

- розроблено та поширено тематичні пам'ятки («Декларуюся вперше: як подати е-декларацію», «Декларуюся вчергове: що треба пам'ятати», «Особливості декларування військовослужбовців», «Особливості декларування високопосадовців», «Пам'ятка для декларантів щодо проведення повної перевірки декларації», «Пам'ятка при звільненні»);

- підготовлено роз'яснення НАЗК щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю (подання декларацій та повідомлень про суттєві зміни в майновому стані)¹;

- розроблено та поширено Методичні рекомендації щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів²;

- розроблено і поширено Роз'яснення НАЗК щодо застосування та дотримання окремих положень Закону України «Про політичні партії в Україні» стосовно фінансування та подання звітності політичних партій³.

Також Управління забезпечувало співпрацю з представниками Громадської ради при НАЗК. Так, протягом звітного періоду до Громадської ради при НАЗК направлено на 24 проекти нормативно-правових актів, розроблених НАЗК для надання відповідного висновку.

VIII. Здійснення фінансового контролю

Одним із ключових досягнень команди фінансового контролю за 2021 рік є те, що станом на кінець звітного року було завершено перевірку **1076** декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави та органів місцевого самоврядування (далі - декларація) та виявлено недостовірні відомості на суму понад **1,2 млрд гривень**.

Станом на 31 грудня 2021 року Управлінням проведення повних перевірок та Управлінням проведення обов'язкових повних перевірок було розпочато перевірку **1256** декларацій, з яких **1043** перевірки було завершено до кінця року.

У кожній третій декларації було виявлено порушення, які передбачають кримінальну або адміністративну відповідальність.

Так, за результатами завершених повних перевірок декларацій:

¹ Режим доступу: <http://surl.li/rbop>

² Режим доступу: <http://surl.li/bstns>

³ Режим доступу: <http://surl.li/bryuj>

- у **170** деклараціях виявлені недостовірні відомості, які відрізняються від достовірних на суму від 100 до 500 прожиткових мінімумів працездатних осіб, встановлених на дату подання декларації (підпадають під ознаки адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 172-6 КУпАП);

- у **122** деклараціях виявлені недостовірні відомості, які відрізняються від достовірних на суму понад 500 прожиткових мінімумів працездатних осіб, встановлених на дату подання декларації (підпадають під ознаки кримінального корупційного правопорушення, передбаченого ст. 366-2 КК України);

- у **11** деклараціях виявило ознаки необґрунтованих активів;

- у **1** декларації виявлені ознаки незаконного збагачення, що утворюють об'єктивну сторону кримінального корупційного правопорушення, передбаченого ст. 368-5 КК України;

- у **15** деклараціях виявило порушення вимог та обмежень, встановлених антикорупційним законодавством.

Крім того, протягом звітного періоду зазначеними Управліннями складено та направлено до суду **51** протокол про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, передбачене ч. 4 ст. 172-6 КУпАП, **114** обґрунтованих висновки про виявлення ознак адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією направлено до спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції та **116** обґрунтованих висновків направлено до правоохоронних органів (за підслідністю) для відкриття кримінальних проваджень за ст. 366-2 КК України.

Водночас, до повноважень Управління внутрішнього контролю віднесено здійснення повних перевірок декларацій, поданих за ст. 52-1 Закону України «Про запобігання корупції».

Так, станом на кінець звітного року Управління внутрішнього контролю розпочало **46** повних перевірок декларацій, з них завершено – **33**.

За результатами завершених повних перевірок декларацій Управлінням внутрішнього контролю:

- в **11** деклараціях виявлено недостовірні відомості, які відрізняються від достовірних на суму від 100 до 500 прожиткових мінімумів працездатних осіб, встановлених на дату подання декларації (підпадають під ознаки адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 172-6 КУпАП);

- в **1** декларації виявлено недостовірні відомості, які відрізняються від достовірних на суму понад 500 прожиткових мінімумів працездатних осіб, встановлених на дату подання декларації (підпадають під ознаки кримінального корупційного правопорушення, передбаченого ст. 366-2 КК України).

Загалом у 2021 році НАЗК підготувало **12** матеріалів про виявлені під час перевірки декларацій ознаки необґрунтованості активів та незаконного збагачення на загальну суму **84,8 млн гривень**. Матеріали передано до САП для звернення до ВАКС з позовом про визнання активів необґрунтованими та стягнення їх у дохід держави.

Вагомим досягненням за 2021 рік було також впровадження нової швидкої перевірки декларацій. Під час такої процедури усі **800** тисяч декларацій, поданих до Реєстру, перевірялись ІТ-інструментами – працівники НАЗК лише додатково перевіряли дані, які відрізняються від достовірних у розмірі, що передбачає адміністративне або кримінальне правопорушення.

Така перевірка триває всього 35 днів, а не 120, як при повній перевірці декларації. Значений підхід вже довів свою ефективність. У 80% декларацій, які пройшли швидку перевірку, виявлено ознаки кримінального або адміністративного порушення. Загальна сума виявлених недостовірних відомостей – **127,7 млн гривень**.

Крім того, активно велась робота у напрямку проведення спеціальних перевірок та моніторингу життя.

Так, Департамент проведення спеціальних перевірок та моніторингу способу життя протягом звітнього року складено **293** протоколи про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією (ч.ч. 1, 2 ст. 172-6 КУпАП) та надіслано матеріали до органів Національної поліції стосовно **4300** суб'єктів декларування з метою складення протоколів про адміністративні правопорушення щодо несвоєчасного подання декларацій.

Крім того, Департаментом проведення спеціальних перевірок та моніторингу способу життя до правоохоронних органів направлено **300** обґрунтованих висновків у зв'язку з неподанням декларацій, за що передбачена кримінальна відповідальність.

Ще одним досягненням є те, що НАЗК змінило підхід до проведення спеціальної перевірки перед призначенням на посади керівників в органах влади та місцевого самоврядування, прокурорів, слідчих та суддів. Під час спеціальної перевірки НАЗК порівнює, які статки задекларувала особа, і які її доходи за останні роки за даними податкової. Якщо статки не відповідають офіційним доходам – НАЗК фіксує ознаки неправдивого декларування, що є підставою для відмови у призначенні кандидата на державну посаду.

Всього за 2021 рік НАЗК опрацювало понад 16,6 тис. запитів на проведення спеціальної перевірки. Така практика допоможе запобігти тому, аби недоброчесні люди потрапляли на державні посади.

ІХ. Врегулювання конфлікту інтересів

НАЗК у сфері врегулювання конфлікту інтересів продовжує втілювати концепцію переходу від пошуку дрібних помилок до виявлення суттєвих порушень серед посадовців.

Завдяки цьому упродовж 2021 року НАЗК провело **182** перевірки інформації в рамках моніторингу та контролю за дотриманням законодавства

про конфлікт інтересів та інших обмежень, **99,5 %** з яких стосувалися саме високопосадовців.

Було складено **937** протоколів про адміністративні правопорушення щодо конфлікту інтересів та інших обмежень закону щодо **181** особи. Серед осіб, стосовно яких складено протоколи, – народні депутати, члени Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, заступники міністрів та суддя Конституційного Суду.

Також упродовж 2021 року за напрямом усунення порушень вимог законодавства щодо етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, інших вимог та обмежень, передбачених Законом, України «Про запобігання коупції» НАЗК:

- внесло **105** приписів про усунення відповідних порушень;
- провело **2 037** заходів з моніторингу та контролю;
- здійснило **182** перевірки стосовно порушень вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів та дотримання інших вимог та обмежень, встановлених антикорупційним законодавством, з яких у **126** випадках було складено протоколи та в **1** – складено обґрунтований висновок, а **55** закрито у зв'язку з відсутністю підстав для вжиття заходів реагування;

- надало **1 464** роз'яснення із питань наявності/відсутності конфлікту інтересів, порядку застосування норм антикорупційного законодавства. Завдяки цьому було проаналізовано не лише типові ситуації, з якими звертаються посадовці, але випадки, які неоднозначно врегульовані законодавством;

- оновило Методичні рекомендації щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання коупції» стосовно запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, дотримання обмежень щодо запобігання коупції від 02.04.2021 № 5¹.

Ще одним здобутком стало створення порталу «Приховані інтереси»², над яким НАЗК працювало спільно з громадською організацією «Антикорупційний штаб».

Завдяки цьому ІТ-інструменту будь-яка особа може переглянути можливі ризики будь-якого посадовця, а службовець, у свою чергу, може дослідити можливі ризики у своїй діяльності.

За 3 місяці використання порталу «Приховані інтереси» було проаналізовано **більше 2 тис.** ризиків за 4 фільтрами: спільна робота близьких осіб – **710** ризиків; подарунки – **412** ризиків; конфлікт інтересів під час здійснення публічних закупівель – **750** ризиків; керівник юридичної особи – **235** ризиків. За результатами цієї роботи розпочато **47** моніторингів з яких стосовно **3-х** керівників державних підприємств (посадових осіб юридичних осіб публічного права) виявлено інформацію, яка свідчить про можливе порушення вимог ст. 28 Закону щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів.

¹ Режим доступу : <https://cutt.ly/TFuhijl>

² Режим доступу : <https://interes.shtab.net/>.

Х. Запобігання політичній корупції

Одним із найбільших досягнень НАЗК у сфері запобігання політичній корупції за 2021 рік стало введення у постійну (промислову) експлуатацію Єдиного державного реєстру звітності політичних партій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру (далі – Реєстр POLITDATA)¹.

Функціонування реєстру спростило подання щоквартальної фінансової звітності для політичних партій та їхніх місцевих організацій, а також надало кращий доступ до цієї інформації для громадян. Зокрема, це дозволило замінити паперову форму фінансової звітності політичних партій на електронну.

У Реєстрі POLITDATA запроваджено модуль аналітики, який дозволяє звіряти інформацію зі звітів політичних партій з інформацією з державних реєстрів і баз даних; звіти різних періодів; а також окремі розділи звітів між собою.

Крім того НАЗК розробило та затвердило накази, якими врегульовано деякі питання роботи «POLITDATA», а саме:

- «Про деякі питання подання звітності політичних партій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру» (наказ від 19.02.2021 № 102/21 зареєстрований у Міністерстві юстиції України 15.04.2021 за № 508/36130), яким затверджено, зокрема, Форму Звіту політичної партії про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру, яка є актуальною для подачі звітів через Єдиний державний реєстр звітності політичних партій «POLITDATA»²;

- «Про деякі питання проведення перевірки звітності політичних партій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру» (наказ від 14.01.2021 № 6/21 зареєстрований у Міністерстві юстиції України 29.01.2021 за № 117/35739) затверджено Порядок проведення перевірки звітності політичних партій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру та Форму Висновку про результати перевірки Звіту політичної партії про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру³.

Так, з початку року надійшло **393** звіти (у тому числі **2** уточнюючих), з яких **89** подано в електронному вигляді через Єдиний державний реєстр звітності політичних партій «POLITDATA»⁴.

У звітному періоді працівниками НАЗК проведено перевірки **403** звітів партій, з яких **286** звітів політичних партій за I, II, III, IV квартали 2020 року (у тому числі перевірка **2** уточнюючих звітів) та **117** перевірок звітів політичних партій за I, II, III квартали 2021 року.

¹ Режим доступу : <https://politdata.nazk.gov.ua/#/>.

² Режим доступу: <https://cutt.ly/FFoAtHz>

³ Режим доступу: <https://cutt.ly/FFoAEml>

⁴ Режим доступу: <https://cutt.ly/sFoPoOA>

За результатами опрацьованих звітів складено та затверджено **403** висновки. Під час перевірки фінансової звітності політичних партій виявлено **293** порушення вимог законодавства, які стали підставою для складання та направлення до суду протоколів для притягнення до адміністративної відповідальності.

За результатами перевірки звітів політичних партій, що здійснювали свою діяльність у звітному періоді, виявлено порушення у **125** звітах, що стосувалися питань достовірності інформації, поданої у фінансових звітах або незаконного фінансування, що становить 83,89% від загальної кількості виявлених порушень у таких звітах¹.

Водночас до органів Національної поліції направлено **32** повідомлення про виявлення ознак кримінальних правопорушень.

Крім того, запроваджено ризик-орієнтований підхід до перевірки звітів політичних партій, що підвищує якість проведених перевірок. Зокрема, визначено перелік, що складається з 21 ризику у діяльності політичних партій. Так, щомісячно здійснюється моніторинг діяльності політичних партій, під час якого аналізується низка відкритих джерел інформації на предмет наявності таких ризиків та складається узагальнений перелік виявлених ризиків.

Задля того, щоб спростити політичним партіям процес переходу від паперової звітності до електронної та відповісти на найбільші поширені питання, НАЗК спільно з Міжнародною фундацією виборчих систем (IFES) та студією онлайн-освіти EdEra за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) та Міністерства міжнародних справ Канади на основі досвіду НАЗК у сфері здійснення державного контролю за діяльністю політичних партій, а також досвіду громадськості розробили та запустили навчальний проект «Звітування політичних партій: розбираємося» та онлайн-курс «Politdata: е-звітування політичних партій».

НАЗК, як розпорядник бюджетних коштів, упродовж 2021 року забезпечило розподіл та щоквартальне перерахування політичним партіям коштів, виділених з державного бюджету на фінансування їхньої статутної. Згідно з наказом НАЗК від 15.02.2021 № 66/21 «Про розподіл бюджетних коштів» забезпечено розподіл коштів у загальній сумі **697 093,5 тис. грн**, виділених з державного бюджету на фінансування статутної діяльності політичних партій у 2021 році, між політичними партіями, на підтримку виборчих списків яких під час останніх позачергових виборів народних депутатів України 2019 року в єдиному загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі було подано не менше від п'яти відсотків дійсних голосів виборців, відповідно до вимог Закону України «Про політичні партії в Україні», а саме:

- «Слуга Народу» – 345 626 тис. грн;
- Опозиційна платформа «За життя» – 104 584,9 тис. грн;
- «ВО «Батьківщина» – 65 561,6 тис. грн;
- «Європейська Солідарність» – 99 788,9 тис. грн;

¹ Режим доступу: <https://cutt.ly/eFoSKhi>

- «Голос» – 81 532,10 тис. гривень.

Також, протягом звітнього року було надано **92** відповіді на звернення представникам політичних партій, іншим фізичним та юридичним особам, 100% відповідей надані згідно з порядком та з дотриманням строків, визначених законодавством, з них:

- юридичним особам – **3**;
- представникам політичних партій – **70**;
- фізичним особам – **12**;
- депутатам – **7**.

Протягом 2021 року забезпечено ефективний державний контроль за дотриманням встановленого законом порядку надання або отримання внеску на підтримку політичної партії, порушення встановленого порядку надання або отримання державного фінансування статутної діяльності політичної партії, а також порушення встановленого законом порядку надання або отримання фінансової (матеріальної) підтримки для здійснення передвиборної агітації або агітації референдуму, встановлених ст. 15 Закону України «Про політичні партії в Україні» обмежень щодо фінансування політичних партій, шляхом здійснення протягом звітнього року перевірок (аналізу) поданих звітів політичними партіями відповідно до вимог норм чинного законодавства.

З'ясовано факти вчинення таких порушень у **24** звітах політичних партій та в **1** звіті виборчого фонду, за результатом чого відповідно до вимог чинного законодавства складено та направлено до суду **119** протоколів про адміністративні правопорушення за ст. 212-15 КУпАП. На підставі наявної інформації судами винесені рішення по **89** протоколах, зокрема, осіб визнано винними і накладено штрафи на загальну суму – **51,2 тис. грн** з конфіскацією таких внесків на загальну суму – **323,65 тис. гривень**.

ХІІ. Діяльність підрозділу внутрішнього контролю

На виконання положень ст. 17-1 Закону України «Про запобігання корупції» з метою забезпечення доброчесності працівників НАЗК, забезпечення дотримання цього Закону в апараті НАЗК у 2020 році створено підрозділ внутрішнього контролю.

До компетенції Управління внутрішнього контролю належить контроль за дотриманням виконавської дисципліни, законів України, зокрема щодо запобігання та протидії корупції, працівниками НАЗК, а також функції фінансового контролю стосовно окремих категорій осіб¹.

Наказом НАЗК від 24.12.2020 № 595/20 затверджено Порядок здійснення перевірок на доброчесність та моніторингу способу життя працівників НАЗК», який застосовано на практиці у 2021 році.

¹ Інформація щодо здійснення заходів фінансового контролю зазначена у розділі VIII цього звіту

Протягом 2021 року тривало **8** перевірок на добросовісність працівників НАЗК, **1** перевірку закінчено за результатами якої працівник НАЗК, не пройшов перевірку та був звільнений із займаної посади.

Також Управлінням внутрішнього контролю проведено **22** повних перевірок декларацій працівників НАЗК.

Наказом НАЗК від 19.05.2021 № 256-к/тр утворено дисциплінарну комісію з розгляду дисциплінарних справ у Національному агентстві, яка повно та об'єктивно здійснила розгляд **1** дисциплінарного провадження.

Крім того, за звітний період розроблено **8** наказів про внесення змін до Порядків здійснення заходів фінансового контролю щодо осіб, визначених у ст. 52-1 Закону України «Про запобігання корупції» із грифом «ДСК».

XIII. Цифрова трансформація

НАЗК – перший державний орган, що діджиталізував усі процеси завдяки ERP-системі. Це є показником того, що НАЗК є органом, який прагне удосконалюватись та бути максимально доступним та зрозумілим для всіх охочих.

Протягом 2021 року було досягнуто значних успіхів у сфері цифрової трансформації, зокрема було здійснено оновлення конфігураційних налаштувань модулю логічного та арифметичного контролю декларацій Єдиного державного реєстру декларацій осіб уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, забезпечено ведення Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, а також розпочато створення інформаційно-телекомунікаційної системи «Єдиний портал повідомлень викривачів».

Створено одразу три інноваційні IT-продукти для запобігання корупції, що допомагають фахівцям, журналістам, громадським організаціям у протидії корупції: Реєстр звітів політичних партій (POLITDATA)¹, портал «Приховані інтереси»² та Антикорупційний портал³.

Крім того, наказом НАЗК від 10.12.2021 № 797/21 введено в промислову експлуатацію інформаційно-телекомунікаційну систему «Система управління справами», основне призначення якої – побудова та керування процесами збору, обробки та забезпечення доступу до даних шляхом автоматизації їхнього введення, зберігання, трансформації, обробки та відображення. Система здійснює підтримку, контроль та автоматизацію процесів введення, передачі, аналізу, представлення даних та доступу до них (далі – процеси).

Ключовою сутністю модуля Управління справами є справа. Усі створені справи, незалежно від стадії виконання бізнес-процесу, формують базу даних

¹ Детальна інформація наведена в розділі X

² Детальна інформація наведена в розділі IX

³ Детальна інформація наведена в розділі IV

справ. Завдяки метаданим, долученим до справи, реалізований зручний та швидкий наскрізний пошук та фільтрація для повторного використання інформації та зменшення дублюючих дій.

Також протягом звітного періоду НАЗК мало безпосередній автоматизований доступ до інформаційно-телекомунікаційних і довідкових систем, реєстрів, банків даних, у тому числі тих, що містять інформацію з обмеженим доступом, відомості з яких необхідні для перевірки декларацій.

НАЗК організовано роботу Колл-центру, забезпечено функціонування офіційного веб-сайту, на якому оприлюднюються відповідні роз'яснення та інформаційні матеріали. З метою надання своєчасної компетентної допомоги з технічних питань, які виникають у суб'єктів декларування при роботі з реєстрами НАЗК, організовано роботу «Технічної допомоги» – електронна адреса: support@nazk.gov.ua та чату «Допомога Онлайн» Реєстру декларацій, забезпечено функціонування чат-бота «Допомога Онлайн» Реєстру декларацій.

XIV. Організаційні характеристики

14.1. Штатний розпис НАЗК

Станом на 31 грудня 2021 року гранична чисельність працівників апарату НАЗК становила **408** осіб, фактична чисельність **342** особи, що становить **84 %** від загальної штатної чисельності (без врахування **10** працівників, що перебувають поза штатом НАЗК).

Ступінь вищої освіти та стаж роботи працівників НАЗК у 2021 році відповідав визначеним Законом України «Про державну службу», загальним та спеціальним вимогам до професійної компетентності посад державної служби.

Серед працівників апарату мають базову вищу освіту **14** осіб. Присвоєно ступінь вищої освіти спеціаліст (магістр) – **332** особам, з яких **74** працівники мають дві вищі освіти, а **9** – три вищі освіти.

З числа працівників НАЗК у 2021 році науковий ступінь мали **20** осіб (кандидати наук). **5** осіб мали вчені звання.

За напрямками освіти працівники апарату НАЗК мають:

- юридичну освіту – **301** особа;
- економічну освіту – **84** особи;
- освіту з державного управління – **39** осіб;
- гуманітарну освіту – **38** осіб;
- освіту в сфері інформаційно-комунікаційних технологій – **19**;

- іншу освіту – **53** особи.

За віковою структурою переважну кількість працівників НАЗК складають особи віком від 30 до 40 років. Найменше працівників у віковій категорії більше 60 років.

Віковий склад працівників: до 27 років – **48** працівників, від 28 до 30 років – **56** працівників, від 30 до 40 років – **142** працівники, від 40 до 50 років – **86** працівників, від 50 до 60 років – **17** працівників, більше за 60 років – **3** працівники.

Так, протягом 2021 року до НАЗК призначено **137** осіб, з них за конкурсом – **90**, за переведенням з інших державних органів – **20**, в інший спосіб, визначений законодавством – **27**.

Звільнилося **42** працівники, з них за угодою сторін – **25**, за власним бажанням – **6**, за переведенням – **5**, за скороченням штату – **2**, у зв'язку із закінченням строку призначення на посаду – **3**, у зв'язку з досягненням державним службовцем граничного віку – **1**.

Вдосконалення професійних знань та навичок працівників НАЗК відбувається з урахуванням індивідуальних програм розвитку та результатів оцінки потреб професійної підготовки (підвищення кваліфікації). Зокрема, у 2021 році навчання за загальними професійними (сертифікатними) програмами пройшли **182** працівники, а навчання за загальними короткостроковими програмами – **130**. Також працівники НАЗК постійно підвищують рівень професійних знань шляхом самоосвіти.

14.2. Кошторис НАЗК та його виконання

Законом України «Про Державний бюджет України на 2021 рік» НАЗК визначено головним розпорядником бюджетних коштів та передбачено видатки в сумі **1 144 345,7 тис. гривень**, за такими бюджетними програмами:

1) КПКВК 6331010 «Керівництво та управління у сфері запобігання корупції» у сумі **447 252,2 тис. гривень**;

2) КПКВК 6331020 «Фінансування статутної діяльності політичних партій» у сумі **697 093,5 тис. гривень**.

Зазначений обсяг видатків за бюджетною програмою 6331010 складав 97,4 % від потреб НАЗК, визначених в уточненому бюджетному запиті на 2021–2023 роки та при доопрацюванні проекту держбюджету до другого читання. Крім того, слід зазначити, що посадові оклади працівників НАЗК, так само як і розміри посадових окладів працівників інших антикорупційних органів, в 2021 році не змінювалися, і залишалися на рівні посадових окладів встановлених на 2020 рік всупереч гарантій визначених Законом України «Про запобігання корупції».

Так, НАЗК на 2021 рік для забезпечення належного виконання повноважень були передбачені видатки на загальну суму **447 252,2 тис. гривень**, зокрема за наступними напрямками:

- оплата праці – **253 717,2 тис. грн.** нарахування на оплату праці - **55 817,8 тис. грн.;**

- придбання паперу, картриджів, меблів, техніки і оргтехніки, конвертів, канцелярських і господарських виробів, та інших витратних матеріалів – **2 915,1 тис. грн.;**

- оплата послуг з забезпечення функціонування реєстру декларацій, поштових послуг, прибирання, автомобільних перевезень, постачання програмних продуктів, оплата відряджень, оплата комунальних, експлуатаційних та інших послуг – **31 043,4 тис. грн.;**

- навчання працівників НАЗК – **110,8 тис. грн.;**

- придбання обладнання (багатофункціональних пристроїв, комутаторів, джерел безперебійного живлення, системи управління справами та іншого обладнання) **3 633,4 тис. грн.;**

- проведення капітального ремонту частини приміщень та фундаменту адміністративної будівлі, в якій розташоване НАЗК – **100 014,5 тис. грн.**